

(A legkisebb közös többszörös annyiszor fordul elő az alábbi szövegben, hogy röviden lkkt-t írunk helyette.)

I. megoldás. Az $a_1, a_2, \dots, a_m$ számok lkkt-ét – amit így szokás jelölni: $[a_1, a_2, \dots, a_m]$, – úgy határozhatjuk meg, hogy minden prímszámot, amelyik a számok valamelyikének osztója, vesszük azon a legmagasabb hatványon, amelyiken osztója valamelyik a_i -nek, és ezeket a prímszámhatványokat összeszorozzuk. Eszerint

$$T_n = [n, n+1, \dots, n+k-1] \text{ és } T_{n+1} = [n+1, n+2, \dots, n+k-1, n+k]$$

prímhatványokra történő felbontásában egyenlő hatványon szerepelnek azok a prímszámok, amelyeknek a legmagasabb hatványa az $n+1, n+2, \dots, n+k-1$ számok valamelyikének a felbontásában fordul elő. T_n -ben magasabb hatványon szerepelnek, mint T_{n+1} -ben azok a prímelek (ha vannak), amelyeknek magasabb hatványa osztója n -nek, mint $n+1, \dots, n+k$ bármelyikének, és alacsonyabb hatványon azok az esetleges prímelek, amelyeknek magasabb hatványa osztója $n+k$ -nak, mint $n, \dots, n+k-1$ bármelyikének.

Legyenek $p_1, \dots, p_g$ az előbbi tulajdonságú prímelek és legyen p_j a T_n -nek (s így n -nek is) a t_j -edik hatványon osztója, T_{n+1} -nek az u_j -edik hatványon osztója, ahol $t_j > u_j$ ($j = 1, \dots, g$); hasonlóan legyenek az utóbbi tulajdonsággal rendelkező prímelek $q_1, \dots, q_h$ és q_j T_n -nek v_j -edik, T_{n+1} -nek w_j -edik hatványon osztója, $v < w_j$ ($j = 1, \dots, h$). Ekkor

$$(1) \quad T_{n+1} = \frac{q_1^{w_1-v_1} \dots q_h^{w_h-v_h}}{p_1^{t_1-u_1} \dots p_g^{t_g-u_g}} T_n.$$

Végtelen sok olyan n értékre van tehát szükségünk, amelyekre a T_n a jobb oldalon 1-nél kisebb számmal van megszorozva. Ehhez legegyszerűbb n -et úgy választani, hogy $n+1, \dots, n+k-1$ egyikével se legyen 1-nél nagyobb közös osztója, $(n+k)$ -nak viszont legalább az egyikükkel legyen. Ekkor a tört nevezője n lesz, a számlálója pedig legfeljebb $\frac{n+k}{2}$. A tört tehát nem nagyobb, mint $\frac{n+k}{2n}$; ez pedig 1-nél kisebb, ha n nagyobb k -nál.

Ha végtelen sok n -re kielégítjük az első két feltételt, akkor közülük végtelen sok nagyobb is lesz mint k , tehát elég olyan n egészeket keresnünk, amelyekre n relatív prím az $n+1, \dots, n+k-1$ számokhoz, $n+k$ pedig legalább egyikhez nem relatív prím. A feladatot megoldó versenyzők mind ezt az utat választották, de az n kívánt tulajdonságait igen különböző, módokon biztosították. Bemutatjuk a lényegében legegyszerűbbnek látszót.

Ha valamilyen j -re n -nek és $(n+j)$ -nek van 1-nél nagyobb közös osztója, akkor ez közös osztója n és $(n+j) - n = j$ -nek is és megfordítva is: n és j közös osztói $(n+j)$ -nek is osztói. Azt kell tehát elérnünk, hogy kiválasztandó számaink az

$$(*) \quad 1, 2, \dots, k-1$$

számokhoz relatív prímelek legyenek, tehát például a szorzatukhoz is. Ezzel a tulajdonsággal rendelkeznek az¹

$$1 \cdot 2 \cdot \dots \cdot (k-1)$$

szorzat többszöröseinek a szomszédai, tehát a $c((k-1)!) \pm 1$ számok.

Ahhoz, hogy a k -val nagyobb $c((k-1)!) + k \pm 1$ a (*) alatti számok valamelyikéhez ne legyen relatív prím, a kettős előjelből a negatívát célszerű választani. Ez esetben a k -val növelt szám osztható $(k-1)$ -gyel, és az $(n+1)$ -ként adódó $c((k-1)!)$ is osztható $(k-1)$ -gyel.

Ha tehát az

$$n_c = c((k-1)!) - 1$$

számokat választjuk, az (1) egyenlőség nevezője n_c lesz, számlálója pedig legfeljebb

$$\frac{n_c + k}{k-1}.$$

Így

$$T_{n_c+1} \leq \frac{n_c + k}{(k-1)n_c} T_{n_c}.$$

Itt $k-1 \geq 2$, mert a feladat feltétele szerint $k > 2$. Ha tehát $n_c > k$ is teljesül (ami $k = 3$ -nál $c \geq 3$ -ra, $k > 3$ esetén minden pozitív egész c -re igaz), akkor

$$\frac{n_c + k}{(k-1)n_c} < 1, \text{ tehát } T_{n_c+1} < T_{n_c}.$$

Ezzel a feladat állítását igazoltuk.

Megjegyezzük, hogy $k = 2$ -re nem igaz a feladat állítása, $[n, n+1] = n(n+1)$ és ez növekvő n -nel állandóan növekszik.

¹Ezt a szorzatot „ k -1 faktoriális”-nak nevezik és így jelölik: $(k-1)!$

Megjegyzések. 1. A lkkt-nek a megoldás elején ismertett megadásmódja ismét az első feladathoz fűzött 3. megjegyzésben említett számelmélet alaptételéből következik.

2. Egy versenyző $(k-1)!$ helyett a lényegesen kisebb $[1, 2, \dots, k-1]$ számot használta, de elég lett volna ehelyett a k -nál kisebb prímek szorzatát venni, amint azt könnyen beláthatja az olvasó. Összehasonlításképpen már $k=21$ -re $(k-1)!$ felette van a 4700 milliárdnak, $[1, 2, \dots, k-1]$ közel 233,3 millió, a prímek szorzata pedig valamivel 9,7 millió alatt van.

II. Megoldás. Megkaphatjuk az $[n, n+1, \dots, n+k-1]$ lkkt-t úgy is, hogy az $n(n+1)\dots(n+k-1)$ szorzatot elosztjuk bizonyos számokkal, tehát

$$(2) \quad [n, n+k, \dots, n+k-1] = \frac{n(n+1)\dots(n+k-1)}{v_{n,k}}$$

alakban, ahol $v_{n,k}$ természetes szám.

Mielőtt ennek helyességét belátnánk, nézzük meg, hogyan alakul ennek felhasználásával a feladat állításában szereplő egyenlőtlenség. A megfelelő kifejezéseket beírva, kézenfekvő átalakításokkal az

$$nv_{n+1,k} > (n+k)v_{n,k}$$

vagy

$$(3) \quad n(v_{n+1,k} - v_{n,k}) > kv_{n,k}$$

adódik. A bal oldalnak pozitívnak kell lennie, amihez

$$(4) \quad v_{n+1,k} > v_{n,k}$$

szükséges. Ha ez fennáll, akkor az utolsó egyenlőtlenség bizonyosan teljesül, ha maga n nagyobb a jobb oldalnál, mert a szorzója legalább 1.

Ezek alapján a feladat állítása következik abból, ha megmutatjuk, hogy

- a) Minden adott k -ra $v_{n,k}$ egy csak k -tól függő korlátnál nem nagyobb, és
- b) ha $k \geq 3$, adott, akkor $v_{n,k}$ értéke végtelen sokszor változik.

Valóban a b) szerinti változás nem lehet valamilyen határon túl mindig csökkenés, hiszen $v_{n,k}$ -nak mindig pozitív egésznek kell lennie, de nem lehet valamilyen értéken túl mindig növekedés sem, hiszen akkor $v_{n,k}$ minden korláton túlnőne, ami a) miatt nem lehet. Van tehát végtelen sok olyan n , amelyre (4) teljesül.

Legyen V egy olyan érték, aminél $v_{n,k}$ sohasem nagyobb, akkor mindazokra az n -ekre, amikre (4) teljesül és amelyek kV -nél nagyobbak, igaz, hogy

$$n(v_{n+k-1} - v_{n,k}) > kV \geq kv_{n,k},$$

tehát teljesül (3), abból pedig a feladat állításában szereplő egyenlőtlenség ekvivalens átalakításokkal következik.

A feladat állításának bizonyításához tehát elég a (2) alakú előállítás létezését bizonyítani (egész nevezővel) és a nevező a) és b) tulajdonságát.

A (2) felbontáshoz eljuthatunk úgy, hogy leírjuk egyenként a számláló tényezőit és $n+j$ leírása után ($1 \leq j \leq k-1$) nézzük annak prímszámhatványok szorzatára bontott alakját. Ha van a prím alapok közül valamelyiknek korábban is többszöröse, akkor veszünk egy olyan $n+i$ ($0 \leq i < j$) tényezőt, amelyik az illető prím legnagyobb hatványával osztható, és ha ez a hatvány nem nagyobb az $(n+j)$ -ben szereplő hatványnál, akkor a nevezőbe írjuk, különben az $(n+j)$ -ben fellépő hatványt írjuk a nevezőbe. Világos, hogy így a k -adik lépésben megkapjuk a keresett lkkt-t. $v_{n,k}$ a nevezőbe került prímszámhatványok szorzata.

A nevezőbe írt prímszámhatvány osztója $(n+i)$ -nek is, $(n+j)$ -nek is, tehát a különbségüknek $j-i$ -nek is, ami pozitív és nem nagyobb j -nél. Az $n+j$ sorra vételénél tehát a $j, j-1, \dots, 2$ bizonyos prímszámhatvány osztóival osztunk, tehát összességében nem nagyobb számmal, mint $j!$ Ezt $j=1, 2, \dots, (k-1)$ -re alkalmazva kapjuk, hogy

$$v_{n,k} \leq 2!3! \dots (k-1)!,$$

$v_{n,k}$ csak véges sok értéket vesz fel.² Ezzel beláttuk a (2) alakú felbontás létezését és az a) állítást. Igazoljuk még b)-t.

Világos, hogy $v_{n,2} = 1$ minden n -re.

Legyen p egy k -nál kisebb prímszám, amelyik nem osztója k -nak. – Ilyenek pl. a $k-1$ (≥ 2) prímosztói. – Válasszuk n -et úgy, hogy $n+k$ többszöröse legyen p -nek, és vizsgáljuk p kitevőjét $v_{n,k}$ és $v_{n+1,k}$ prímszámhatványok szorzatára bontott alakjában.

Nem lehet n is többszöröse p -nek, mert különben az $(n+k) - n = k$ is osztható volna p -vel, ellentétben p választásával.

Mivel $p < k$, van többszöröse az $n+1, n+2, \dots, n+k-1$ számok közt. Ha áttérünk $[n, n+1, \dots, n+k-1]$ -ről $[n+1, \dots, n+k-1, n+k]$ -ra, akkor a (2) jobb oldalának számlálójából elmarad a p -vel nem osztható

² Belátható, hogy az is igaz, hogy $v_n \leq (k-1)!$ pontosabban $v_{n,k} | (k-1)!$, és az egyenlőtlenségben végtelen sokszor az „=” jel érvényes.

n tényező és megjelenik a p -vel osztható $n + k$. Világos, hogy n elhagyása a p kitevőjét nem befolyásolja, viszont $n + k$ hozzávétele után az előállításra vonatkozó gondolatmenetet követve látható, hogy a nevezőbe kell írunk p -nek valamilyen hatványát. $v_{n+1,k}$ tehát p -nek magasabb hatványával osztható, mint $v_{n,k}$, s így (függetlenül esetleges egyéb különbségektől) különböző számok, mivel a számok prímhatalványokra történő felbontása lényegében egyértelmű.

Megjegyzések. 1. Az I. megoldás során több módon is megadtunk adott k -hoz végtelen sok olyan n értéket, amire teljesül a $T_n < T_{n+1}$ egyenlőtlenség, de távolról sem adtuk meg az összes ilyen n -et. Ez reménytelenül nehéz feladatnak is látszik.³ Belátható, hogy a legkisebb n is, ami ott adódik, sokkal nagyobb k -nál.

Jelöljük n_k -val adott k -hoz a legkisebb olyan n -et, amire teljesül a $T_n < T_{n+1}$ egyenlőtlenség. Néhány értéket a következő táblázat mutat:

k	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	29	30	31	32	210
n_k	—	5	5	7	9	8	11	11	11	13	13	17	16	17	17	31	47	32	37	237

Láthatólag ezek az értékek alig nagyobbak k -nál. Az világos, hogy n_k -nak k -nál nagyobbak kell lennie, mert ha $n \leq k$, akkor az $n + 1, \dots, n + k$ között van n -nel osztható, hiszen $2n \leq n + k$. Így $[n + 1, \dots, n + k]$ osztható n -nel, és természetesen $n + 1, \dots, n + k - 1$ -gyel is, tehát $[n, \dots, n + k - 1]$ osztója $[n + 1, \dots, n + k]$ -nak, amiből következik, hogy nem lehet az előbbi nagyobb.

A prímszámok eloszlására vonatkozó mély tételek segítségével belátható, hogy n_k/k tetszés szerinti 1-nél nagyobb h számnál kisebb lesz, amint k egy alkalmas (h -tól függő) korlátnál nagyobb.

2. Számolás közben sok olyan n -re találunk, amelyre $[n, \dots, n + k - 1] = [n + 1, \dots, n + k]$. Ez $n = k$ -ra pl. csak akkor nem teljesül, ha k a 2-nek egy hatványa. De $k = 19$ -re pl. $n = 19$ -től $n = 22$ -ig négy egymás utáni értékre teljesül az egyenlőség, $k = 210$ -re, pedig $n = 213$ -től $n = 220$ -ig nyolc egymás utáni esetben. Ezek után első pillanatra talán meglepően hat, hogy minden k -hoz legfeljebb véges sok esetben lehet két szomszédos lkkt egyenlő, pedig a (2) formula alapján ez legfeljebb az

$$n = \frac{kv_{n,k}}{v_{n+1,k} - v_{n,k}}$$

értékekre teljesül (és közülük az egész értékekre teljesül is). Mivel pedig $v_{n,k}$ csak véges számú különböző értéket vehet fel, így csak véges számú megfelelő n létezik.

---

³ Figyeljük meg, hogy a II. megoldás csak végtelen sok ilyen n létezését bizonyítja, anélkül, hogy megadna ilyen n -eket. Annak a gondolatmenetnek az alapján csak a $v_{n,k}$ nevezők szerkezetének sokkal pontosabb ismerete tenné lehetővé ilyen n -ek megadását.